

Olaus Krosshavn

Av Karl Tore Gabrielsen

Et navn som stadig dukker opp i gamle avisinnlegg og historiehefter i lokalmiljøet er Olaus Krosshavn. Han utrettet mye i løpet av sitt 85-årige liv. Han ble pensjonert i sjøforsvaret i 1937. Men grunnen til at han ofte blir sitert i forskjellige sammenhenger er nok at han hadde evne og anledning til å ytre seg skriftlig da han fikk bedre tid som pensjonist i Farsund og senere i Horten.

Han er min grandonkel og jeg hørte stadig om onkel Olaves (som vi sa) i min oppvekst på 50-tallet. Jeg har prøvd å samle noe skriftlig og muntlig informasjon om hans bedrifter og skrifter. Han har mange direkte etterkommere, bl.a. flere barnebarn som stort sett bor på Østlandet. De har velvillig gitt meg mye bakgrunnsstoff for denne artikkelen og andre skrifter jeg har gitt ut.

Olaus ble født i det nest ytterste huset sør i Korshavn den 28. oktober 1872. Foreldrene het Rakel og Gabriel. Huset Olaus vokste opp i ble solgt og flyttet til Stusvig ca. 1920. Det står en fritidsbolig på stedet i dag. Denne er omtrent i samme byggestil som det opprinnelige "Rakels hus". Olaus ble gift med Marianne f. Salvesen fra Nesvåg. De fikk fire barn. De tok navnet Krosshavn i 1932.

Min bestefar, Teodor Gabrielsen, var en eldre bror og bodde mesteparten av sitt liv i Korshavn og noen år på Øyna. Som de fleste på den tiden var han også noen år i Amerika og på sjøen. En rekke av hans etterkommere bor i distriktet i dag.

Undertegnede utga i 1995 et skriv, "Kystkultur og gamle bygninger i Korshavn". Der er en rekke av fortellingene til Olaus gjengitt. Han hadde en god evne til å beskrive dagliglivets gjøremål og han maktet å gripe tak i de viktige sider av livet i en uthavn og virksomheten på sjøen. Her følger en beskrivelse Olaus laget om livet i Korshavn fra slutten av 1800-tallet:

"I Korshavn var det få som hadde gårdsbruk. Det var sjøen med losing, fisking og fart med seilskip på de syv hav. Vi var ni søsken i Korshavn, 7 gutter og to piker, Det var: Petter, Eilert, Teodor, Anton, Reinert, Gardia, Olaus, Adolf og Margrethe, nevnt i kronologisk orden. Familien var stor, tolv personer med bestefar og foreldre. Vi var aldri samlet i hjemmet, for en eller fler var ute og seilte. Det ble brever til og fra, og vi fikk derved kjennskap til fremmede lande.

Det trange Korshavnssund utvider seg mot syd og danner en god ankerplass for fartøyer. I mine yngre år kunne det ligge opankret samtidig flere seilskip, norske og utenlandske. De hadde søkt inn for storm eller motvind. Som gutt var jeg

meget ombord, talte med sjøfolkene, fikk engelsk kjeks og fremfor alt - anledning til å entre tilværs, til tops og ut på rånokken. Rene eventyr. Der var tyve hus i Korshavn. Fire tjenestegjørende loser, noen lospensjonister og losenker. To tollbetjenter. Alle mannfolk i K.havn hadde seilt eller seilte til sjøs.

Jeg har dunkle minner fra fireårsalderen. De forbigås her. Men fra mit femte år har jeg et klart minne. Briggen "Gyller" seilte gjennom sundet en vårdag. Min bror hadde tatt meg med og vi stod ytterst på en brygge og så briggen passere oss i fire-fem meters avstand. Min første virkelige opplevelse."

Olaus Krosshavn

Det er interessant å merke seg at hele familien aldri var samlet! Dette er jo helt naturlig, når så mange var til sjøs samtidig. Eldste bror var født i 1859 og yngste søster i 1880.

Hans foreldre (Gabriel Tobias Petersen og Rakel Kristine f.Eilertsdatter) og bestefaren (Peter Tønnesen f.1792 eller 94) beskrives slik:

"Min far var av de stille i landet. Passet sin dont som los og på sjøen i sin båt. Han måtte trekkes med en svakhet, pådratt under bording av et engelsk skip utenfor Lindesnes. Han kom i sjøen og ble under vanskelige forhold fisket opp av losskøyten. Han ble 57 år. Forliste utenfor Markø sammen med min bror. Min mor var av bondeætt fra Audnedalen. Opofrende til det ytterste klarte hun å holde skikk og orden i hjemmet. Når hun en gang i blant fortalte eventyr var hun, uten å vite det, kunster. Hun døde i 1906, 71 år gammel.

Min bestefar døde da jeg var tretten år. Jeg hadde stor respekt for den gamle sjømann som i yngre år hadde seilt med Indiafarer på Java. Han døde i 1885. Året etter ble jeg